

A YUN PA

Tiêu chí: A1 & A3

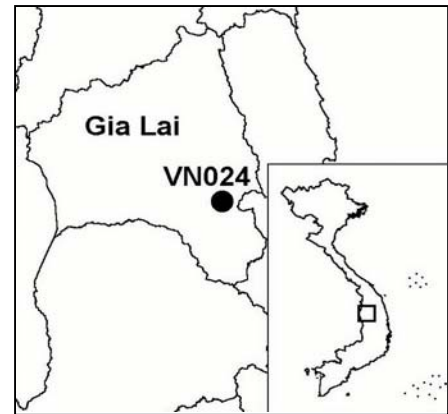
Tỉnh:	Gia Lai
Tình trạng bảo vệ:	Không
Vĩ độ:	13°31'N
Kinh độ:	108°38'E
Diện tích:	44.268 ha
Độ cao:	150-1.200 m so với mặt biển

VCĐH / PVCĐH:

Không

Cảnh quan ưu tiên:

Không

Mô tả chung

VCQT này có trung tâm là khu đề xuất bảo tồn thiên nhiên A Yun Pa ở vùng Tây Nguyên. VCQT nằm giữa hai cao nguyên cao hơn là Đà Lạt và Kon Tum. Độ che phủ rừng trong VCQT lên đến 90% và là một tổ thành khảm của nhiều loại rừng như rừng rụng lá đất thấp, rừng bán thường xanh đất thấp và rừng thường xanh thấp. Mặc dù nhiều diện tích lớn trong vùng đã từng là đối tượng khai thác gỗ thương phẩm, rừng ở đây hiện vẫn đang trong tình trạng tương đối tốt với tán rừng khép kín ở hầu hết khu vực. Không có dân sinh sống thường xuyên bên trong VCQT và mật độ dân số ở các vùng xung quanh cũng tương đối thấp. Hầu hết dân địa phương là dân tộc Gia Rai, phần còn lại là một số hộ người Kinh di cư tự do từ các tỉnh miền Bắc Việt Nam^{1,2}.

Khu hệ chim: Những nét chính

VCQT A Yun Pa được xác định là một trong những nơi còn giữ lại quần thể Công *Pavo muticus* lớn nhất ở Việt Nam². Trong một nghiên cứu gần đây về nhu cầu sinh cảnh của loài này cho thấy chúng có mật độ quần thể tập trung cao nhất ở vùng rừng rụng lá không xa điểm có nước thường xuyên quá 2 km và không gần khu vực dân cư quá 2 km³. VCQT A Yun Pa hiện còn có hơn 16.000 ha của kiểu sinh cảnh này; đặc biệt, VCQT này có một hệ thống sông suối chằng chịt phân bố rộng khắp. Các sông suối này chảy chậm, có rừng và các bờ cát chạy dọc theo hai bên bờ². VCQT A Yun Pa cũng là nơi có các quần thể của loài sắp nguy cấp trên toàn cầu là Bồ câu nâu *Columba punicea* và loài gần bị đe dọa tuyệt chủng trên toàn cầu là Gà lôi hồng tía *Lophura diardi*².

Loài	Tiêu chí VCQT	Tình trạng	VCQT khác	Ghi chú
Công <i>Pavo muticus</i>	A1, A3	VU	8	Vào tháng 4/2000, đã quan sát được 3 cá thể ở ven suối Ea Djirao, ngoài ra, nhiều dấu chân và lông của loài này cũng được tìm thấy tại đây. Thợ săn địa phương cho rằng loài này còn khá phổ biến trong vùng ² .
Bồ câu nâu <i>Columba punicea</i>	A1, A3	VU	5	Vào tháng 4/2000, một cá thể được quan sát ở vùng rừng bán thường xanh dọc suối Ea Djirao ² .
Gà lôi hồng tía <i>Lophura diardi</i>	A1, A3	NT	13	Quan sát được một đôi ở một trảng cây bụi nằm giữa vùng rừng thường xanh vào tháng 4/2000 ² .

Loài chỉ phân bố trong một đơn vị địa sinh học: Khu vực này đáp ứng tiêu chí A3 do có tám loài chỉ phân bố trong Đơn vị Địa Sinh học Rừng ẩm Nhiệt đới Đông Dương (09) và 12 loài chỉ phân bố trong Đơn vị Địa Sinh học Vùng Nhiệt đới khô In đô - Mã lai (11). Xem Phụ lục 4 để biết chi tiết.

Các loài khác đang được quan tâm bảo tồn

Loài	Tình trạng	Loài	Tình trạng
Khỉ đuôi lợn <i>Macaca leonina</i> ²	VU	[Vượn đen má vàng <i>Nomascus gabriellae</i>] ²	VU
[Khỉ đuôi dài <i>Macaca fascicularis</i>] ²	NT	[Sơn dương <i>Naemorhedus sumatraensis</i>] ²	VU
[Voọc vá <i>Pygathrix sp.</i>] ²	EN/DD		

Chi chú: [ ] = ghi nhận chưa được kiểm chứng.

Các mối đe dọa đối với đa dạng sinh học

Một mối đe dọa chính đối với đa dạng sinh học ở VCQT A Yun Pa là săn bắn. Do có địa hình tương đối bằng phẳng và có nhiều thung lũng dọc suối rộng lớn, thợ săn có thể đến được thậm chí những nơi xa nhất trong VCQT. Săn bắn cũng là mối đe dọa lớn nhất đối với quần thể Công do loài này rất dễ bị dính bẫy thòng lọng đặt ngay trên mặt đất và nhu cầu của thị trường động vật hoang dã đối với Công rất cao. Một mối đe dọa khác là cháy rừng do thợ săn thường chủ động đốt rừng để dọn bãi vào mùa khô^{1,2}.

Một trong các mối đe dọa khác là khai thác gỗ. Trước đây, một phần của VCQT thuộc sự quản lý của các lâm trường quốc doanh. Mặc dù việc khai thác thương phẩm đến nay đã ngừng hẳn, nhưng khắp nơi trong VCQT, người dân địa phương vẫn tiến hành khai thác chọn trên quy mô nhỏ, đặc biệt là các loài gỗ có giá trị kinh tế cao. Tuy việc phá rừng lấy đất canh tác nông nghiệp đến nay chưa phải là mối đe dọa chính, nhưng hiện tượng này có thể sẽ tăng nhanh chóng trong tương lai, khi những kế hoạch di dân từ miền bắc Việt Nam đến các vùng xung quanh được thực hiện^{1,2}. Một mối đe dọa tiềm năng khác là kế hoạch xây dựng đập thủy lợi Ia Tul. Hồ chứa nước của đập này nếu được hoàn thành sẽ làm ngập một vùng lớn các sinh cảnh ven sông vốn rất quan trọng đối với loài Công và tạo thêm đường cho người dân thâm nhập trái phép vào VCQT.

Mối đe dọa	Độ nghiêm trọng
Thâm canh nông nghiệp	•
Xây dựng kè / đập	• •
Cháy rừng	• •
Săn bắn	• •
Khai thác gỗ chọn	• •

Các hoạt động bảo tồn

- Năm 2001, nghiên cứu khả thi thành lập khu bảo vệ ở A Yun Pa được thực hiện, tài liệu này đề xuất thành lập một khu bảo tồn thiên nhiên với diện tích 44.268 ha².

Kiến nghị

- Chính phủ Việt Nam cần ra quyết định thành lập Khu Bảo tồn Thiên nhiên A Yun Pa, ban quản lý cho khu vực này cũng cần được thành lập.
- Cần có các biện pháp hữu hiệu để kiểm soát săn bắn, khai thác gỗ, phá rừng làm nương rẫy và cháy rừng.
- Cần đánh giá lại các đề xuất đưa dân từ miền Bắc Việt Nam vào định cư ở các vùng xung quanh, và nếu cần thiết, nên thay đổi kế hoạch này để giảm thiểu tác động tiêu cực tới tính đa dạng sinh học của vùng.
- Cần có Đánh giá Tác động Môi trường đối với việc xây dựng đập thủy lợi Ia Tul, cần đưa ra được các biện pháp giảm thiểu tác động môi trường thích hợp ví dụ như, hạn chế độ cao của đập, hạn chế diện tích ngập hoặc tìm vị trí khác phù hợp hơn.

Tài liệu tham khảo

- BirdLife International và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng (2001) *Sách thông tin về các khu bảo vệ hiện có và đề xuất tại Việt Nam*. Hà Nội: Chương trình BirdLife Quốc tế tại Việt Nam và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng.
- Trần Quang Ngọc, Tordoff, A. W., Hughes, R., Vũ Văn Cần và Lê Văn Phóng (2001) *Nghiên cứu khả thi thành lập khu bảo tồn thiên nhiên A Yun Pa, tỉnh Gia Lai, Việt Nam*. Hà Nội: Chương trình BirdLife Quốc tế tại Việt Nam và Viện Điều tra Quy hoạch Rừng.
- Brickle, N. W., Nguyễn Cử, Hà Quý Quỳnh, Nguyễn Thái Tự Cường và Hoàng Văn San (1998) *Hiện trạng và phân bố của loài Công Pavo muticus ở tỉnh Đắk Lắk, Việt Nam*. Hà Nội: Chương trình BirdLife Quốc tế tại Việt Nam.

Công *Pavo muticus*